

ПРАЦЭСЫ ГЛАБАЛІЗАЦЫІ І ВЫВУЧЭННЕ ФРАЗЕАЛАГІЗМАЎ ЯК ЗНАКАЎ МОВЫ І КУЛЬТУРЫ НАРОДА

Вольга Ляшчынская

Гомель, Беларусь

У артыкуле ўздымаецца пытанне аб наступствах глабалізацыі і неабходнасці вывучэння мовы кожнага народа, яго культурна-нацыянальных адметнасцей на прыкладзе фразеалагічных адзінак як спосабу пазнання культуры народа, што важна для захавання мовы і культуры кожнага народа, ажыццяўлення камунікатыўных мэт і як сродку зацікаўленасці да вывучэння мовы і захавання ўнікальнай культуры культуры народа.

Ключавыя словы: *глабалізацыя, мова, нацыянальная адметнасць, фразеалагізмы, культурная інфармацыя, нацыянальныя стэрэатыпы, культура народа*

Апошнія дзесяцігоддзі сучаснай гуманітарнай парадыгмы ведаў знамянуюцца павышанай цікавасцю і пільнай увагай да вывучэння нацыянальных менталітэтаў, адным з выразнікаў якога з'яўляецца мова. І гэта мае свае прычыны, больш за тое, па сутнасці такая цікавасць дыктуецца двума супрацьлеглымі вектарамі.

З аднаго боку, у постіндустрыяльнай, ці інфармацыйнай, цывілізацыі працэсы глабалізацыі істотна ўплываюць на маўленчую сітуацыю ўвогуле і маўленне кожнага носьбіта пэўнай мовы, паколькі гэтыя працэсы пагражаюць нівеліроўцы нацыянальных каштоўнасцей і культурна-нацыянальных адметнасцей. Асабліва гэта заўважна праз павелічэнне колькасці запазычанняў у лексіцы беларускай мовы, пашырэння так званых еўрапейскіх інтэрнацыяналізмаў тыпу *аптымізацыя, інтэрнэт, інфармацыйныя тэхналогіі, камп'ютарызацыя, спецыялізацыя* і інш., праз «стэрэатыпізацыю» вербалізацыі канцэптуальнай карціны свету. Напрыклад, у савецкі час на аснове метафарызацыі ваеннай, спартыўнай лексікі пашыранымі ва ўсіх мовах народаў на тэрыторыі былой вялікай дзяржавы былі ўстойлівыя выразы тыпу *бітва за ўраджай, браць рубяжы, дасягнуць фінішу, ідэалагічны фронт, культурны фронт, перадсвяточная вахта, прыйсці да фіналу, пярэдні край, ставіць рэкорды, п'едэстал пераможцы* і інш. як адлюстраванне светапогляднай і лінгвакультуралагічнай канцэпцыі гэтага часу. Адзначаецца і змяншэнне нацыянальна-спецыфічнага моўнага матэрыялу, найперш у лексічнай і фразеалагічнай сістэмах мовы, як, напрыклад, фразеалагічныя адзінкі з іншамоўнымі словамі-кампанентамі тыпу *адзіным фронтам, да фанара, ніжэй плінтуса, у фаворы, усімі фібрамі душы* і інш. Варта заўважыць і пэўныя працэсы ўніфікацыі пераноснага, метафарычнага значэння цэлых груп слоў пад уплывам і найперш «сусветных» моў. Напрыклад, лексема *перазагрузка* як тэрмін інфарматыкі, камп'ютарнай тэхналогіі скарыстоўваецца сёння на аснове метафарычнага пераасэнсавання ў самых розных спалучэннях тыпу *перазагрузка адносін, перазагрузка палітыкі, перазагрузка свядомасці* і інш. [1]). А як вядома, метафарычнасць мыслення чалавека, метафара, утварэнне новых адзінак мовы і пашырэнне аб'ёму вядомых на аснове метафарызацыі заўсёды было абумоўлена не толькі псіхалагічнымі фактарамі, якія агульныя для ўсіх моў, ці гэта лінгвістычная ўніверсалія, але і этнакультурнымі і ідэалагічнымі аспектамі. У гэтым пераконвае аналіз фразеалагічных адзінак (далей – ФА), іх утварэння як вынік метафарызацыі словаспалучэнняў, словазлучэнняў, сказаў і нават слоў, што ўласцівы розным мовам (зноў адзначаем лінгвістычную ўніверсалію), але пры гэтым вобразы, пакладзеныя ў аснову гэтых адзінак мовы, іх унутраная форма выяўляюць нацыянальную спецыфіку, адметнасць светаўспрымання і яго адлюстравання.

Так, у розных народаў моўная свядомасць актыўна выкарыстоўвае ў працэсах метафарызацыі і фразеалагізацыі сваю кулінарную лексіку і задзейнічае розныя сэнсы, што

звязаны з іх вобразнымі ўяўленнямі. Напрыклад, як даводзіць Н.Г. Мед, у ФА іспанскай, далёка аддаленай ад беларускай мовы, скарыстаны такія гастронамічныя лексемы-кампаненты, як *карыца*, якая з’яўляецца важным складнікам іспанскай кухні і якая з Сярэдніх вякоў лічылася дарагой і каштоўнай спецыяй, што і паслужыла ў іспанскім нацыянальным светабачанні выступаць эталонам станоўчай ацэнкі ўвогуле і цудоўнага чалавека, прыгожай дзяўчыны ў прыватнасці і пад.: *ser canela /canela fina /sanela en rama* (літ. ‘быць карыцай /карыцай дробнага памолу /палачкай карыцы’), *сыр*, які лічыцца далікатэсам, на аснове чаго сімволіка лексемы скарыстана для вобразнай перадачы станоўчай і эстэтычнай ацэнкі чалавека: *estar como un queso* (літ. ‘быць як сыр’), што прыблізна можна перадаць як *выключны чалавек, дзяўчына – цукерачка*, параўн. бел. ФА *як сыр у масле купіцца* – ‘жыць прывольна, у поўным дастатку’, а на аснове nepřыемнага паху некаторых гатункаў сыру – для адмоўнай ацэнкі: *oler queso* (літ. ‘пахнуць сырам’), ці ФА атрымала значэннем ‘справа нячыстая’, *хамон* (адпавядае прыблізна бел. шынка) як аснова смакавай ці агульнай станоўчай ацэнкі на аснове ўласцівасцей хамона пры ўжыванні ў ежу: *pasarlo jamon* – ‘выдатна бавіць час’ ці знешняга выгляду хамона: *jamon serrano* – ‘прыгажуня!’ і інш. [2].

А ў беларускай мове такімі нацыянальна адметнымі гастронамічнымі лексэмамі выступаюць *хлеб, вада, соль* як самае каштоўнае, значнае і як сімволіка і стэрэатыпізацыя нацыянальнага бачання, на аснове чаго ў ФА абазначана ўяўленне беларусаў пра новыя абстрактныя паняцці мінімальнасці ежы, беднае існаванне (*скарынка хлеба* – ‘мізэрныя сродкі для існавання’; *хлеб надзённы* – 1) ‘тое, што крайне неабходна для жыцця, для існавання’ і 2) ‘самае важнае, неабходнае’; *перабівацца, перакідацца з хлеба на квас /ваду* – ‘сяк-так, надгаладзь, не наядоўчыся’; *сядзець на хлебе і <на> вадзе* – ‘жыць надгаладзь, галадаць’), сродку пакарання (*садзіць на вадзе* – ‘караць голадам’), уяўлення пра дастатак харчавання (*хлеб і да хлеба* – ‘іншыя, апроча хлеба, прадукты харчавання’), жыццё нахлебніка (*есці хлеб* – ‘жыць за чый-н. кошт, знаходзіцца на чым-н. утрыманні’; *на ласкавым хлебе быць, жыць* ‘на чым-н. утрыманні’) і інш. [3].

Нават ФА з агульным кампанентам у розных мовах фіксуюць і адлюстроўваюць розныя падыходы, меркаванні, ацэнкі, нацыянальна-каштоўнасныя арыенціры, уласцівыя пэўнаму народу. Напрыклад, ФА з кампанентам *курыца* на аснове назірання за паводзінамі курэй у беларускай, рускай і англійскай мовах выступаюць як поўныя эквіваленты (бел. *з курамі класціся спаць*, руск. *с курами ложиться*, англ. *go to bed with the chickens* – ‘вельмі рана, як толькі сцягнуць класціся спаць’), а на аснове параўнання з курынымі слядамі на пяску ў беларускай і рускай мовах маем кампаратыўныя ФА *як курыца лапай* – ‘вельмі неразборліва і нехайна’ і *как курица лапой*, а ў англійскай, па-першае, – назоўнікавую ФА *chicken tracks* (літ. ‘курыныя сляды’), якая мае агульнае значэнне з рускай ФА – ‘дрэнны, неразборлівы почырк’; па-другое, адна і тая ж вобразная сітуацыя ўспрымаецца парознаму: у рускай і беларускай мовах праз «сродак», а ў англійскай праз «вынік». А вось ацэнка жанчыны на аснове метафарызацыі выразаў з кампанентам *курыца* у названых мовах выяўляюць поўную супрацьлегласць: зняважлівае ўяўленне ў беларускай і рускай мовах пра курыцу пераносіцца і на жанчыну (параўн. парэміі *Курыца не птушка, баба не чалавек; Скажы курыцы, дык яна па ўсёй вуліцы*), у той час як у англійскай мове маецца толькі станоўчая ацэнка жанчыны праз параўнанне і супастаўленне з курыцай (*chick*) ці кураняткам (*hen*), што знайшло адлюстраванне ў ФА *hen partry* (літ. ‘вечарынка курэй’) як найменне вечарынка, на якой прысутнічаюць толькі жанчыны, *chick flick* (літ. ‘курынае кіно’) як найменне кінафільмаў, прызначаных толькі жанчынам, *chick lit* (літ. ‘курыная літаратура’) як раманы, спецыяльна прызначаныя для жанчын [4].

Нават такія блізкія народы, як беларусы і рускія, істотна адрозніваюцца. Так, пры параўнанні ФА з агульным кампанентам-найменнем *вугал – угол*, зафіксаваныя адпаведна ў фразеалагічных крыніцах беларускай [5] і рускай [6] літаратурных моў, адзначаецца больш адрозненняў, чым агульнага. І гэта пры тым, што руская мова ў Беларусі, пачынаючы з дасавецкага часу і да сённяшняга дня, моцна ўздзейнічае на беларускую мову. Але менавіта фразеалагічны склад кожнай мовы захоўвае і ілюструе адметныя

асаблівасці свайго носьбіта-народа, яго культурна істотныя адметнасці. У прыватнасці, з усёй колькасці ФА з гэтым кампанентам толькі адна ФА *из-за угла* – ‘вероломно, тайно (делать, совершать что-либо)’ і *з-за вугла нападаць, шкодзіць* – ‘вераломна, спадцішка, без папярэджання’ з’яўляецца агульнай для абедзвюх моў.

Адрозненні выяўляюцца на ўзроўні структуры агульных паводле семантыкі і апорнага кампанента ФА: бел. *за вуглом /за вугламі* ‘ўпотаі, скрытна, каб ніхто не чуў, не бачыў, не ведаў (гаварыць, пляткарыць і пад.)’ – руск. *по углам* ‘тайком, скрытно, так, чтобы никто не слышал, не знал (говорить, шептаться, сплетничать и т.д.)’, якія ілюструюць два тыпы канструкцый праз выбар розных прыназоўнікаў і адпаведнай ім склонавай формы кампанента-назоўніка. А як вынік – рознае абазначэнне патаемнага месца: у беларусаў – гэта вугал ці вуглы як знешні бок хаты, дома, знадворку будынка, а ў рускай – унутры дома. Вугал выступае сродкам асэнсавання пэўнай рэаліі жыцця беларусаў (*вугал* як знешні бок хаты, чужая тэрыторыя) і рускіх (*угол* як унутраная частка ці прастора дома, якая звязана з паняццем цёмнага, скрытага, нядобрага сярод сваіх) і звязанага з ёй правіла, устаноўкі. ФА *за вуглом /вугламі* і *по углам* вобразна выяўляюць уяўленне чалавека пра паняцце скрытнасці, таемнасці дзеяння, якое можа быць шматразовым (паказчыкам выступае форма множнага ліку кампанента-назоўніка). Вобраз ФА даводзіць пра тое, што робіцца, гаворыцца так, каб яно не магло быць убачаным, пачутым той асобай, пра якую ідзе размова. І гэта скрыта ад яе розным месцам правядзення, ці рознай тэрыторыяй, на якой робіцца тайна і з нядобрымі намерамі. Менавіта тое, што дзеянне, размова аднаго чалавека пра другога вядзецца патаемна ад другой асобы, пра якую ідзе размова, метафарычна прыпадабняецца ўвогуле паняццю скрытасці, патаемнасці і звязваецца з абгаворам, пляткарствам, што, зразумела, выклікае адмоўную ацэнку (параўн. антанімічныя ФА ў *вочы казаць, сказаць, гаварыць, хваліць* і пад. і *за вочы*).

Акрамя таго, у беларускай мове адзначаецца дзеяслоўная ФА *згладжваць вострыя вуглы* – ‘змякчаць рэзкія бакі чаго-н., вастрыню рознагалоссяў і супярэчнасцей’, якая ў рускай крыніцы адсутнічае. Вобраз ФА *згладжваць вострыя вуглы* ўтрымлівае метафару, у якой жаданне сцішыць, зменшыць накал пачуццяў і кантраснасць успрымання, магчымую рэзкасць слоўнага выражэння (вастрыня рознагалоссяў, супярэчнасцей, тым больш гнеў, сварка, гарачая дыскусія, непрымірымасць і пад.) прыпадабняецца да працэсу згладжвання вострых вуглоў, ці больш тактоўнага, мяккага выражэння і пошукаў згоды, прымірэння. ФА суадносіцца з прасторавым і антропна-дзеінасным кодам культуры беларусаў і адлюстроўвае стэрэатыпнае ўяўленне нашага народа пра магчымасці, уменні і нават неабходнасць пазбягаць рознагалосся, непрымірымасці і рэзкасці выражэння як адной з асаблівасцей талерантнасці беларусаў (параўн. парэміі беларусаў *Згода будзе, а нязгода руйнуе; У жыцці згода як у жніво пагода; Ласкавае слова што дзень ясны* і інш.).

Выкарыстанне ў беларускай фразеалогіі ў адных ФА кампанента *вугал*, а ў другіх *кут* (бел. *непачаты край /вугал /кут; з кута ў кут; мядзведжы кут* – руск. *непочатый угол; из угла в угол; медвежий угол*) тлумачыцца разыходжаннем іх семантыкі. Лексема *вугал* абазначае ‘месца, дзе сутыкаюцца два бакі аднаго прадмета; роў’, выкарыстоўваецца ў складзе тэрміна-словазлучэння *нямецкі вугал* – ‘гладкі, без выступаў вугал (будынка)’. А лексема *кут* абазначае ‘месца, дзе сыходзяцца ўнутраныя бакі прадмета; частка памяшкання, прастора паміж дзвюма сценамі’, ‘самае пачэснае месца за сталом на покуці’ і *перан.* ‘мясцовасць, звычайна глухая, далёкая’. Як відаць, для беларускай мовы характэрна дыферэнцыяцыя ва ўжыванні гэтых лексем: лексема *кут* выкарыстоўваецца пры найменні ўнутранай часткі і прасторы хаты, дома, а лексема *вугал* – пры найменні знешняга, знадворнага элемента гэтай жа часткі будынка, у рускай мове ва ўсіх выпадках выкарыстоўваецца лексема *угол*.

Разыходжанні назіраюцца і адносна ўнутранай формы ФА, калі пры агульнай ці вельмі блізкай семантыцы рускім ФА з кампанентам *угол* у беларускай мове адпавядаюць іншыя эквівалентныя адзінкі ці наадварот. Так, руск. ФА *угол зрения* – ‘определенный взгляд на те или иные явления, определенное их понимание’, якая, як лічаць, узнікла ў выніку фразеалагізацыі тэрміналагічнага словазлучэння (*угол зрения* – вугал паміж дзвюма

прамымі, праведзенымі ад аптычнага цэнтра вока да канцоў прадмета [7, с. 705]), адпавядае ў беларускай мове ФА *пункт гледжання /погляду* – ‘пэўнае меркаванне, пэўныя адносіны да чаго-н.’, узнікненне якой у беларускай мове хутчэй за ўсё абавязана калькаванню ням. *unter einem (bestimmten) Blickwinkel*, дзе *Blickwinkel* – ‘пункт погляду’ ўтварылася ад *Gesichtspunkt* (XVI в.) ад сяр.-лац. *punctum visus*, ці фр. *point de vue* ‘кропка погляду’. Альбо руск. *на каждом углу* – ‘везде, всюду’ адпавядае бел. ФА *што ні крок* – ‘у розных месцах, усюды і пастаянна’, дзе, па-першае, вызначаюцца прасторавая (у *розных месцах, усюды*) і часавая (*пастаянна*) катэгорыі, па-другое, праз вызначэнне руху чалавека і вымярэння яго крокамі, у адрозненне ад рускай адзінкі, дзе даводзіцца толькі пра месца праз вугал, а кампанент *кожны* сігналізуе на яго мноства.

І наадварот, бел. *падпіраць /абціраць вуглы* ‘бяздзейнічаць, туляцца без справы’ – руск. эквівалентныя ФА *валять дурака, лодыря гонять*, у якіх адсутнічае вобраз з кампанентам *вуглы*. Вобраз беларускай ФА *падпіраць /абціраць вуглы* даводзіць, што чалавек, які не заняты справай ці выяўляе пасіўнасць да працы, – гэта той, хто падпірае вугал хаты, які не мае ў гэтым патрэбы. І такім чынам ФА прадстаўляе фіктыўнае дзеянне, што і падлягае асуджэнню, паколькі чалавек як бы маскіруе сваю бездзейнасць, ляготу ці абыякавасць пад дзеянне. У выніку метафарычнага пераносу выразу за ФА замацавалася стэрэатыпнае ўяўленне беларусаў пра бездзейнасць, пасіўнасць чалавека да справы, работы ўвогуле, што не ўхваляецца, але з’яўляецца прадметам увагі як антыправіла, як сродак навукі і ацэнкі.

Адрозненні выяўляюцца ў наяўнасці характэрных ФА толькі пэўнай мове, напрыклад, руск. *гнилой угол* – ‘о северо-западном или северо-восточном крае, откуда дуют холодные сырые ветры’, якой у беларускай фразеалогіі няма адпаведніка. Вобраз ФА заснаваны на метафары, якая сырую, гнілую, балоцістую тэрыторыю, як казалі б беларусы, гнілы куток, які вызначаецца адметнымі кліматычнымі паказчыкамі, прыпадабняе пэўнай прасторы, мясцовасці, краю, што аказвае негатыўны з пункту гледжання жыхароў другой мясцовасці ўплыў на клімат іх тэрыторыі. Адмоўную канатацыю ФА даносіць у асноўным кампанент *гнилой*, які не толькі поўнасцю не страчвае сваё значэнне, а ўспрымаецца як сілепсіс, ці адначасова ў прамым – ‘сырой, дождливый, туманный (о погоде, климате)’ і пераносным – ‘порочный в каком-л. отношении’ значэннях.

І наадварот, бел. ФА *заганяць сябе ў кут* – ‘аказвацца ў цяжкім ці бязвыхадным становішчы’ і *заганяць у кут* – ‘ставіць у бязвыхаднае становішчы (звычайна ў спрэчцы)’, якія адсутнічаюць у рускай крыніцы. У абедзвюх ФА кампанент *кут* суадносіцца з прасторавым кодам культуры і асацыіруецца з тупіком, з тым месцам, якое не мае «выхаду» (тупік утвараецца сыходжаннем, сутыкненнем унутраных бакоў дзвюх сцен, завяршэннем прасторы паміж дзвюма сценамі), праўда, у сімвалічным сэнсе (параўн. *кут /вугал*, куды ставяць для пакарання дзіця, якое без дазволу дарослага «не можа выйсці»). Вобразы ФА заснаваны на сімвалічным прачытанні кута, які суадносіцца з безвыходнасцю і ў якім чалавек аказваецца па чужой ці сваёй волі, але з прычыны нейкіх абставін, што выразна даводзіць кампанент-дзеяслоў *заганяць*, які часткова захоўвае значэнне ‘прымушаць каго-н. увайсці куды-н., апынуцца дзе-н.’. ФА адлюстроўваюць стэрэатыпнае ўяўленне пра бязвыхаднае становішча чалавека ў выніку сваіх ці чужых дзеянняў.

Як бачым, неабходнасць вывучэння мовы і яе фразеалагічных адзінак дазваляе найбольш поўна спазнаць носьбітаў мовы, выявіць уласцівыя кожнаму народу культурныя каштоўнасці, тую культурную інфармацыю, якая вызначаецца і вызначае нацыянальна-культурныя адметнасці, не характэрныя ці адрозныя ад носьбітаў іншых моў.

З другога боку, з працэсамі глабалізацыі ўзрастае адчуванне народаў розных краін і кантынентаў аб іх узаемазалежнасці на такой вялікай, але адной для ўсіх планеце Зямля, аб неабходнасці наладжвання сувязей, камунікацыйных стасункаў. І як вынік гэтага, імкненне да ўзаемаразумення, кантактавання, што вядзе да неабходнасці, па-першае, прызнання этнакультурнай маркіраванасці галоўнай прыкметай лінгвакультурных канцэптаў як складнікаў канцэптэуальнай і моўнай карцін свету кожнага народа; па-другое,

вывучэнне і ўстанаўленне такіх культурна рэlevantных феноменаў, як ментальнасць, менталітэт, стэрэатып, нацыянальная ідэнтычнасць, ці ўсяго таго, што ў межах архетыпічнай супрацьлегласці «свой – чужы» складае духоўную аўру народа, спрыяе канстытутаванню каштоўнасных дамінантаў культуры. І гэта асабліва відавочна дзякуючы ўважліваму «прачытанню» фразеалагічных адзінак, вывучэнню фразеалагічных багаццяў кожнай мовы.

Так, нацыянальны «пунк гледжання» можа разыходзіцца пры ўспрыманні аднаго і таго ж фрагмента навакольнага асяроддзя, паколькі чалавек успрымае свет, з’явы яго ў адпаведнасці з тымі жыццёвымі ўстаноўкамі і стэрэатыпамі, што выпрацаваны ў працэсе сацыялізацыі грамадства, у якім ён жыве. Напрыклад, каштоўнасныя арыенціры адносна ролі і значэння працы ў жыцці народаў розных культур, паводле дадзеных В.І. Карасіка, істотна адрозніваюцца: для амерыканскай культуры – галоўнае вынік працы, для нямецкай – стараннасць у працы, для рускай – жаданне да працы [8, с. 15], а для беларускай, дадамо, – галоўнае добра, многа і якасна працаваць, дапамагаць і даваць узоры іншым [9], што і даводзіцца ў фразеалогіі кожнай мовы як эталоны, стэрэатыпы, выпрацаваныя і прынятыя народам.

Роля стэрэатыпаў у міжкультурных зносінах асабліва відавочная, паколькі моўныя і нацыянальна-культурныя адрозненні камунікантаў становяцца бар’ерам ці абцяжарваюць ўзаемае ўспрыманне інфармацыі, і наадварот, веды стэрэатыпаў здольны аблегчыць зносіны, наладзіць іх, выступаючы сігналам тых ці іншых сэнсаў.

Зразумелым становіцца неабходнасць і важнасць вывучэння нацыянальнага менталітэту і для захавання нацыянальных моў, якія знікаюць ці якім, як беларускай мове, пагражае знікненне, паколькі менавіта родная мова поўнаасцю ці часткова вызначае светаўспрыманне сваіх носьбітаў і, паводле сцвярджэння заснавальніка лінгвакультуралогіі як аднаго з сучасных напрамкаў навукі аб мове і культуры народа В. фон Гумбальд, чалавек думае, адчувае і жыве толькі ў мове.

Мова – гэта складаны аб’ект, які можна вызначыць як сродак зносін, як сістэму, як здольнасць да камунікацыі асобнага тыпу, як прадукт і асноўную ўмову кагнітыўнай дзейнасці чалавека. Бясспрэчна, што мова з’яўляецца сродкам дасягнення пастаўленых мэт. І ў наш час на першае месца выходзіць узаемадзеянне чалавека з навакольным светам, з самымі рознымі людзьмі, якія адрозніваюцца паміж сабой.

Адрозненні культур, ці розныя культуры народаў, – гэта розныя каштоўнасці, розныя менталітэты і розныя формы меркавання аб адных і тых жа з’явах, прадметах, паняццях. І мова, ствараючы сістэму поглядаў, уяўленняў свайго народа, выступае першакрыніцай свядомасці чалавека, таму і з’яўляецца асновай вывучэння этнічна-ментальнай адметнасці, своеасаблівасці той ці іншай лінгвакультурнай супольнасці.

Вылучэнне на першае месца ў працэсе вывучэння мовы ўвогуле і фразеалогіі ў прыватнасці абумоўлена актуальнасцю не толькі даследавання фразеалагізмаў, але і іх «прачытанне» ў лінгвакультуралагічным аспекце для самаідэнтыфікацыі сябе насельнікамі Беларусі, для ўсведамлення адметнасці свайго народа, для далучэння кожнага індывідуума да свайго народа.

Фразеалагічныя адзінкі пры іх вывучэнні з пазіцыі лінгвакультуралогіі, што абумоўлена задачамі антрапацэнтрычнай парадыгмы даследавання ўвогуле ў навуцы і мовы ў прыватнасці, асабліва пры параўнанні і супастаўленні з адпаведнымі адзінкамі ў розных блізка- і далёкародных мовах выступаюць аднымі з самых «культураносных» адзінак кожнай мовы.

Такім чынам, працэсы глабалізацыі, інтэнсіфікацыя міжкультурных кантактаў выяўляюць адну з асноўных культурных праблем: устае пытанне адносна магчымай страты нацыянальнай самабытнасці народаў і нават моў. І лепшай гарантыяй недапушчэння падобнай з’явы з’яўляецца, у першую чаргу, усведамленне самакаштоўнасці нацыянальных моў як адлюстравання непаўторных складаў мыслення, як правадніка нацыянальных менталітэтаў, як выразніка нацыянальных стэрэатыпаў, што найбольш выразна і дакладна даводзіць вывучэнне фразеалагічных адзінак у лінгвакультуралагічным

асвятленні, паколькі фразеалагізмы, якія перадаюцца ад пакалення да пакалення, – гэта адлюстраванне культуры нацыі, свайго роду «код культуры», і яны «навязваюць» носьбітам мовы нацыянальнае разуменне свету скрозь прызму сваёй культуры.

1. Семенюк, О. Процес метафоризації значення слова в сучасных східнослов'янських мовах: перезавантажэння / О. Семенюк // Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство). Вып. 95 (2). – Кіровоград, 2011. – С. 29-33.
2. Мед, Н.Г. Национально-культурная специфика испанских фразеологизмов с гастрономическим екомпонентом = Med, N.G. National-Cultural Specifics of Spanish Phaseological Utits with a Gastronomic Component // Язык. Сознание. Коммуникация: Сб. статей / Отв. ред. В.В. Красных, А.И. Изотов. – М.: МАКС Пресс, 2014. – Вып. 50. – С. 216-222.
3. Ляшчынская, В.А. Пра хлеб і да хлеба: Веды і вопыт беларусаў у фразеалагічных адзінках мовы / В.А. Ляшчынская // Роднае слова. – 2011. – № 10. – С. 38-42.
4. Вознесенская, М.М. Мокрая курица vs vet hen (о зооморфном коде культуры в русской и английской фразеологии) / М.М. Вознесенская // Язык. Сознание. Коммуникация: Сб. статей / Отв. ред. В.В. Красных, А.И. Изотов. – М.: МАКС Пресс, 2014. – Вып. 50. – С. 56-63.
5. Лепешаў, І.Я. Слоўнік фразеалагізмаў. У 2 т. / І.Я. Лепешаў. – Мінск: Беларус. Энцыклапедыя імя П. Броўкі, 2008. – Т. 1: А – Л. – 672 с.; т. 2: М – Я. – 704 с.
6. Фразеологический словарь русского литературного языка: В 2 т. / Сост. А.И. Фёдоров. – Новосибирск: ВО «Наука». Сибирская издательская фирма, 1995. – Т. 1: А – Н. – 391 с.; т. 2: Н – Я. – 396 с.
7. Бирих, А.К. Русская фразеология. Историко-этимологический словарь: ок. 6000 фразеологизмов / СПбГУ; Межкаф. словарный каб. им. Б.А. Ларина; А.К. Бирих, В.М. Мокиенко, Л.И. Степанова; под ред. В.М. Мокиенко. – 3-е изд., испр. и доп. – М.: Астрель: АСТ: Хранитель, 2007. – 926 с.
8. Карасик, В.И. Культурные доминанты в языке / В.И. Карасик // Языковая личность: культурные концепты. – Волгоград; Архангельск: Пермена, 1996. – С. 3-16.
9. Ляшчынская, В.А. Культурныя эталоны і стэрэатыпы ў фразеалагізмах беларускай мовы са значэннем 'працаваць' і 'гультайнічаць' / В.А. Ляшчынская // Веснік Брэсцкага дзяржаўнага ўніверсітэта. Серыя 3. Філалогія. Педагагіка. Псіхалогія. 2014. – № 1. – С. 43-51.